

FAQ

FOCUSED AND QUICK

Issue 115

June 27, 2017

20 ปีวิกฤตเศรษฐกิจ 2540: บทเรียนสู่เส้นทางเศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืน

เสาวณี จันทะพงษ์ และ นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์

บทความนี้เป็นทรัพย์สินของธนาคารแห่งประเทศไทย
การกล่าว คัด หรืออ้างอิง ข้อมูลบางส่วนตามสมควรในบทความนี้
จะต้องกระทำโดยถูกต้อง และอ้างอิงถึงผู้เขียนและธนาคารแห่งประเทศไทย โดยชัดเจน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย

20 ปีวิกฤตเศรษฐกิจ 2540: บทเรียนสู่เส้นทางเศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืน

เสาวณี จันทะพงษ์ และ นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์

June 27,
2017

วิกฤตการเงิน 2540 ให้ “บทเรียน” และเป็น “จุดเปลี่ยน” ของเศรษฐกิจไทย ผลักดันให้เกิดการปรับโครงสร้างเชิงสถาบัน (Institutional Reform) ขนานใหญ่และต่อเนื่อง สร้างสมดุลนโยบายเศรษฐกิจการเงินและพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อรับมือกับความท้าทายข้างหน้าและป้องกันวิกฤตที่เราอาจไม่คาดคิดมาก่อน

★

บทคัดย่อ

ปี 2560 ครบรอบ 20 ปีวิกฤตทางการเงินที่รู้จักกันว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ซึ่งต่อมาได้กลายเป็น “วิกฤตการเงินในภูมิภาคเอเชีย” บทความนี้จะนำเสนอสาเหตุและบทเรียนของวิกฤตดังกล่าว การวางโครงสร้างเชิงสถาบันให้เข้มแข็งเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา รวมถึงความท้าทายในอนาคตเพื่อเตรียมป้องกันและรองรับวิกฤตที่ไม่คาดคิดมาก่อน สาเหตุของวิกฤตมาจากการสะสมความเสี่ยงในช่วงก่อนปี 2540 ที่เศรษฐกิจไทยอยู่ในภาวะฟองสบู่ไปสู่การเกิด “วิกฤตคู่” ทั้งวิกฤตค่าเงินและวิกฤตสถาบันการเงิน จากปัจจัยหลัก 3 ด้านคือ 1) ความไม่สมดุลของเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค 2) การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจการเงินในสถานการณ์ที่ยากลำบากภายใต้เงื่อนไข “Impossible Trinity” และ 3) ปัจจัยเชิงสถาบันของไทยที่ไม่เข้มแข็งขาดธรรมาภิบาล

วิกฤตปี 2540 ถือเป็น “จุดเปลี่ยนครั้งใหญ่ของไทย” ที่ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปเพื่อวางโครงสร้างเชิงสถาบันและพัฒนาให้เข้มแข็งเป็นลำดับ ช่วยให้เศรษฐกิจไทยผ่านบทพิสูจน์สำคัญมาได้หลายครั้งทั้งวิกฤตการเงินโลกในปี 2551 และมหาอุทกภัยของไทยในปี 2554 บทเรียนสำคัญที่ไทยได้รับจากวิกฤตปี 2540 คือ การสร้างสมดุลทางนโยบายและให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง การสร้างความเชื่อมั่น (Public Trust) ของระบบเศรษฐกิจ และการแก้ไขปัญหาเชิงระบบและพร้อมดำเนินนโยบายแบบยืดหยุ่น นอกจากนี้ ยังนำไปสู่การปรับโครงสร้างเชิงสถาบัน (Institutional Reform) อย่างขนานใหญ่ทั้งการปรับโครงสร้างธนาคารแห่งประเทศไทย การเปลี่ยนกรอบการดำเนินนโยบายการเงินมาเป็นการกำหนดเป้าหมายเงินเพื่อแบบยืดหยุ่น การเปลี่ยนการกำกับดูแลสถาบันการเงินมาเป็นแบบเน้นความเสี่ยง การปฏิรูปสถาบันการเงินตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน การพัฒนาศักยภาพด้านข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการเงิน การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ด้านดูแลความมั่นคงของระบบการเงิน เช่น สถาบันคุ้มครองเงินฝาก เครดิตบูโร ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินในภูมิภาคซึ่งได้พัฒนามาเป็น “มาตรการริเริ่มเชียงใหม่พหุภาคี” (Chiang Mai Initiative Multilateralisation: CMIM) ในปัจจุบัน

ตลอด 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ปรับโครงสร้างเชิงสถาบันอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีความท้าทายจากความเสี่ยงรูปแบบใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพราะโลกในปัจจุบันมีลักษณะ “VUCA” คือ ผันผวนสูง (Volatility) ไม่แน่นอนและคาดเดายาก (Uncertainty) เชื่อมโยงซับซ้อน (Complexity) และไม่ชัดเจนในผลลัพธ์ต่างๆ (Ambiguity) เศรษฐกิจไทยจึงควรสร้างภูมิคุ้มกันให้หลากหลายมิติมากขึ้น ที่สำคัญคือ การปรับโครงสร้างเพื่อยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจทั้งด้านแรงงานและประสิทธิภาพการผลิต การเตรียมนโยบายรองรับเทคโนโลยีที่ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Disruptive Technology) การดูแลเสถียรภาพระบบการเงินโดยเน้นการประเมินความเสี่ยงเชิงระบบ (Systemic Risk) การส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารเศรษฐกิจ (Policy Coordination) ตลอดจนส่งเสริมทัศนคติและค่านิยมตาม “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” บนเงื่อนไขของการมีทั้ง “ความรู้คู่คุณธรรม” ในทุกภาคส่วนสังคม ทั้งในการดำเนินชีวิต การทำธุรกิจ และการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางวัฏจักรเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

บทนำ

ปี 2560 ครบรอบ 20 ปีวิกฤตทางการเงินที่รู้จักกันว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ซึ่งต่อมาได้กระจายออกไปสู่หลายประเทศกลายเป็น “วิกฤตการเงินในภูมิภาคเอเชีย” ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงินโดยรวมและความเชื่อมั่นของประชาชน กว่า 20 ปีผ่านไป บทเรียนจากวิกฤตการณ์ในครั้งนั้นทำให้เกิดการปรับโครงสร้างของประเทศในหลายด้าน อาทิ การบริหารจัดการนโยบายเศรษฐกิจมหภาค การกำกับดูแลและการบริหารความเสี่ยงระบบสถาบันการเงิน การสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการเงินต่างๆ จนถึงวันนี้เห็นว่าประเทศไทยก้าวมาไกลจากเดิมมาก บทความนี้จะนำเสนอสาเหตุและบทเรียนของวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 การวางรากฐานโครงสร้างเชิงสถาบันให้เข้มแข็งเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ รวมถึงความท้าทายในอนาคตเพื่อเตรียมป้องกันและรองรับวิกฤตที่เราอาจไม่คาดคิดมาก่อน

ยากจน เกิดขึ้นได้ซ้ำแล้วซ้ำอีก และเกือบทั้งหมดมีสาเหตุมาจากการสะสมความเสี่ยงในช่วงก่อนหน้าเสมอ โดยที่ผู้คนในเวลานั้นไม่คิดว่าการสะสมความเสี่ยงดังกล่าวจะนำไปสู่วิกฤต” หันกลับมาดูวิกฤตเศรษฐกิจไทยปี 2540 ความเสี่ยงของวิกฤตได้สะสมมาก่อนหน้าตั้งแต่ช่วงที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูง ซึ่งต่อมานำไปสู่ปัญหาต่างๆ ทั้งด้านวิกฤตค่าเงินและวิกฤตสถาบันการเงิน เรียกว่าเป็น “วิกฤตคู่” (Twin Crisis) สาเหตุสำคัญของวิกฤต สรุปได้ 3 ด้าน คือ

1.1 ความไม่สมดุลทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค

ในระดับมหภาค การเปลี่ยนแปลงสภาพจากเศรษฐกิจขยายตัวสูงมาเป็นชะลอตัวในช่วงที่ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเปราะบางในปี 2539 หนี้ต่างประเทศภาคเอกชนอยู่ในระดับสูง ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล อันเป็นผลจากการขยายตัวสูงเกินศักยภาพเศรษฐกิจในช่วงหลายปีก่อนหน้า เมื่อการส่งออกหดตัวเป็นครั้งแรกใน

* Source: [Image online] Available at <http://www.economist.com/news/leaders/21721380-twenty-years-after-bank-england-was-given-independence-powers-central-banks-are>

1. สาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540

หนังสือ “This Time is Different” โดย Reinhart และ Rogoff ได้เขียนวิเคราะห์วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลกในช่วงแปดศตวรรษที่ผ่านมา พบว่า “วิกฤตเศรษฐกิจสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทั้งประเทศร่ำรวยและ

รอบลึบปี เกิดเป็น “ผลทางจิตวิทยา” ที่บั่นทอนความเชื่อมั่น ในระดับจุลภาค ภาคธุรกิจและสถาบันการเงินหลายแห่งสะสมความเสี่ยงจากการกู้ยืมเกินตัว (Over-Leverage) โดยในปี 2540 ธุรกิจมีสัดส่วนหนี้ต่อทุน (D/E Ratio) สูงถึง 5 เท่า โดยเฉพาะการกู้เงินผ่านกิจการวิเทศธนกิจ (Bangkok International Banking

Facility: BIBF) แม้เจตนาหลักของ BIBF จะมุ่งให้ไทยเป็นศูนย์กลางการระดมทุนเพื่อส่งต่อเงินทุนจากต่างประเทศไปยังประเทศเพื่อนบ้าน แต่โครงการปล่อยกู้ในประเทศเพื่อนบ้านยังขยายตัวไม่มากพอประกอบกับ BIBF เปิดโอกาสให้ปล่อยกู้ในประเทศได้ด้วย เงินทุนจากต่างประเทศจึงไหลเข้ามาในไทยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ธุรกิจพึ่งพาเงินกู้ระยะสั้นเพื่อใช้ลงทุนในโครงการระยะยาวก่อให้เกิดความเสี่ยงจากความต่างของระยะเวลาสัญญาเพิ่มขึ้น (Maturity Mismatch) นอกเหนือจากความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน อีกทั้งบริษัทเงินทุนยังมีความเสี่ยงจากการกระจุกตัวของสินเชื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 30 ของสินเชื่อบริษัทเงินทุนทั้งหมด

1.2 การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจการเงินในสถานการณ์ที่ยากลำบาก (Policy Trilemma)

ในเวลานั้น นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของไทยผูกค่าเงินบาทไว้กับเงินตราต่างประเทศหลายๆ สกุลภายใต้ระบบตะกร้าเงิน (Basket Peg) โดยน้ำหนักส่วนใหญ่เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพช่วยให้การส่งออกนำเข้าดำเนินไปได้ด้วยดีและสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อไทยเปิดเสรีทางการเงินทำให้เงินทุนไหลเข้าออกเสรีมากขึ้น ขณะที่อัตราดอกเบี้ยในไทยสูงกว่าต่างประเทศภาคเอกชนจึงนำเงินลงทุนเพิ่มขึ้นมาก (ต้นทุนดอกเบี้ยต่ำกว่า ความเสี่ยงน้อยเพราะคาดว่าค่าเงินมีเสถียรภาพตามกลไกที่ทางการกำหนดไว้) นโยบายการเงินจึงมีประสิทธิภavn้อยลง ตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ยอมรับกันโดยทั่วไป “The Impossible Trinity” หรือ “Policy Trilemma” คือ ทางการสามารถเลือกใช้นโยบายได้เพียงสองอย่างในสามอย่าง ได้แก่ นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ นโยบายเงินทุนเคลื่อนย้ายแบบเสรี และการกำหนดนโยบายการเงินด้วยตัวเอง ต่อมาในปี 2539 เงินดอลลาร์สหรัฐฯ แข็งค่าขึ้นเทียบกับสกุลอื่นๆ ทำให้เงินบาทที่ผูกไว้กับตะกร้าเงินแข็งค่ามากขึ้นจนเกินพื้นฐาน (Over Valued) เป็นผลให้การนำเข้าสูงขึ้นและการส่งออกลดลง ขณะที่นักลงทุนต่างชาติเริ่มเรียกคืนเงินกู้และเงินลงทุน เกิดเป็น

แรงกดดันทำให้เงินบาทอ่อนค่า ตลาดการเงินจึงคาดว่าทางการไทยอาจไม่สามารถคงระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบผูกติดกับตะกร้าเงินต่อไปได้และโจมตีเงินบาทเพื่อเก็งกำไรหลายครั้ง ทางการไทยจึงได้ใช้ทุนสำรองระหว่างประเทศเพื่อรักษาเสถียรภาพค่าเงินบาท¹ ก่อนจะประกาศเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นแบบลอยตัวแบบมีการจัดการ (Managed Float) ในเวลาต่อมาเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540

1.3 ปัจจัยเชิงสถาบัน (Institutional Structure) ที่ไม่เข้มแข็ง

ภาคเอกชนไทยในขณะนั้นมุ่งกำไรในระยะสั้นมากกว่าเสถียรภาพในระยะยาว ผู้ประกอบการหลายรายเห็นการเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ จึงขยายกิจการไปนอกธุรกิจหลักของตนเองที่ไม่ได้มีความชำนาญโดยผ่านบริษัทในเครือทำให้เกิดความเสี่ยงและกระทบฐานะทางการเงิน ขณะที่การดำเนินงานของสถาบันการเงินหลายแห่งขาดธรรมาภิบาล ปล่อยกู้โดยขาดความรอบคอบ เช่น ให้สินเชื่อแก่ธุรกิจโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคล นำไปสู่ “ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่” นอกจากนี้ การประเมินสินเชื่อในเวลานั้นยังขาดข้อมูลสำคัญ เช่น ข้อมูลเครดิตบูโร ข้อมูลภาวะตลาดอสังหาริมทรัพย์ที่ทันสมัย สถาบันการเงินจึงมีหนี้เสียและมีปัญหาเรื้อรัง ด้านทางการก็ขาดข้อมูลที่เพียงพอและกฎระเบียบที่มีอยู่ทำให้เข้าไปแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินได้ล่าช้า

2. บทเรียนสู่การวางรากฐานเพื่อเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงิน

วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนั้นส่งผลกระทบให้เศรษฐกิจในปี 2540 และปี 2541 หดตัวร้อยละ 2.8 และ 7.6 ตามลำดับ ทางการได้พยายามแก้ไขปัญหาทั้งด้านสถาบันการเงิน การปรับโครงสร้างหนี้ของภาคธุรกิจ การใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่นด้านต่างประเทศ โดยเข้าโครงการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของ IMF จนในปี 2542 เศรษฐกิจกลับมาขยายตัวอีกครั้งที่ร้อยละ 4.6 ส่วนหนึ่งจากการส่งออกที่

¹ เงินสำรองระหว่างประเทศสุทธิ (Net Reserve) ที่คิดรวมฐานะสุทธิ Forward ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2540 เหลือเพียง 2.8 พันล้านดอลลาร์

สหรัฐฯ ลดลงจาก ณ สิ้นเดือนมกราคม 2540 ที่มีอยู่ 30.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

เพิ่มขึ้นเพราะราคาสินค้าถูกลงจากเงินบาทอ่อนค่า ฐานะการเงินของผู้ส่งออกและธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ดีขึ้นมาก วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย ทำให้มีการแก้ไขกฎหมายการเงินที่สำคัญ

ต้องบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้โดยมีมาตรการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ที่ดี ไม่ปล่อยให้สภาวะแวดล้อมหรือกลไกตลาดนำพาไปโดยไร้ทิศทาง เช่น ธุรกิจส่งออกและนำเข้าควรมีการบริหารความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนอย่างเหมาะสม เป็นต้น

* Source: [Image online] Available at <http://economictimes.indiatimes.com/opinion/interviews/this-tech-cycle-is-different-compared-to-the-dotcom-bubble-benedict-evans-andreessen-horowitz/articleshow/48050022.cms>

การกำหนดภารกิจของธนาคารกลางให้ชัดเจน การปรับปรุงกรอบการดำเนินนโยบายการเงิน และการพัฒนาระบบสถาบันการเงินและตลาดการเงิน ซึ่งช่วยให้เศรษฐกิจไทยสามารถผ่านบทพิสูจน์สำคัญมาได้หลายครั้ง ทั้งวิกฤตการเงินโลก (Global Financial Crisis) ในปี 2551 และเหตุการณ์มหาอุทกภัยของไทยในปี 2554 สรุปบทเรียนที่ได้รับจากวิกฤตปี 2540 ได้ 3 ข้อหลักดังนี้

2.1 การสร้างสมดุลทางนโยบายและให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง

วิกฤตปี 2540 ให้ความเห็นว่า ทางการไม่ควรเร่งพัฒนาขนาดเสถียรภาพเหมือนปี 2540 แต่หากจะเน้นเสถียรภาพจนพัฒนาช้าเกินไปก็ไม่ดีเช่นกัน ต้องสร้างสมดุลระหว่าง “การพัฒนา” และ “ความมีเสถียรภาพ” ให้ได้ “การหาความสมดุลของนโยบาย” ซึ่งนำหน้าระหว่างผลดีและผลเสียในช่วงก่อนวิกฤตปี 2540 ทำได้ยาก เพราะข้อมูลที่ดีที่สุด ณ เวลานั้นจะไม่ชัดเจน เหมือนกับการมองย้อนกลับไปในอดีต ในด้านเอกชน การบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ผลตอบแทนทางธุรกิจย่อมสูงขึ้นตามความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ภาคธุรกิจ

2.2 ความเชื่อมั่นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจ

ความเชื่อมั่น (Public Trust) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะสถาบันการเงินจะมีฐานะการเงินที่มั่นคงเพียงใด แต่หากผู้ฝากเงินไม่มั่นใจและมาถอนเงินพร้อมกัน สถาบันการเงินก็ตั้งอยู่ไม่ได้ ค่าเงินก็เช่นเดียวกันหากคนไม่เชื่อมั่นว่าค่าเงินจะอยู่ก็เดิมนั้น จะเห็นได้ว่าหากขาดความเชื่อมั่นแล้ว สถาบันการเงินอยู่ไม่ได้ ค่าเงินอยู่ไม่ได้ เศรษฐกิจก็อยู่ไม่ได้ อีกตัวอย่างที่สำคัญคือ **เงินสำรองระหว่างประเทศ (International Reserves)** เป็นหลักประกันที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าคนไทยจะสามารถชำระค่าสินค้าให้ต่างชาติได้ หรือหากมีคนต้องการแลกเงินบาทเป็นเงินต่างประเทศก็สามารถทำได้เช่นกัน ดังนั้น จึงต้องบริหารทุนสำรองระหว่างประเทศให้ “มั่นคง เพียงพอ มีสภาพคล่อง และเกิดผลตอบแทนที่เหมาะสม” ปัจจุบัน ณ สิ้นปี 2559 ไทยมีทุนสำรองระหว่างประเทศ 1.7 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็น 3 เท่าของหนี้ต่างประเทศระยะสั้น หรือ

เทียบเท่ารองรับการนำเข้าได้ถึง 9 เดือนครึ่ง ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เศรษฐกิจไทยได้เป็นอย่างดี

2.3 การแก้ไขปัญหาเชิงระบบและพร้อมดำเนินนโยบายแบบยืดหยุ่น

วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายด้าน การแก้ไขปัญหาต้อง**แก้ไขปัญหาเชิงระบบ** คือ ทำทุกด้านพร้อมกันเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจไทยสามารถดำเนินต่อไปได้ ในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของไทยในช่วงหลังวิกฤตการณ์นั้น ไทยได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจาก IMF และมิตรประเทศต่างๆ เพื่อเพิ่มทุนสำรองระหว่างประเทศในวงเงินทั้งสิ้น 14.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ² แต่เบิกใช้จริงเพียง 12.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ² (ดูตารางที่ 1 ท้ายบทความ) ในส่วนของการแก้ไขปัญหา**ด้านสถาบันการเงิน** ทางการได้สั่งลดทุนก่อนที่จะเพิ่มทุนเพื่อให้ผู้ถือหุ้นต้องรับความเสียหายก่อน (Bail-in) ปิดสถาบันการเงินที่มีปัญหาโดยทางการรับประกันเงินต้นและเงินฝากให้เจ้าหนี้และผู้ฝากเงินเพื่อสร้างความเชื่อมั่น (Blanket Guarantee) และจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ดำเนินการประมูลสินทรัพย์ของสถาบันการเงินที่ถูกปิดไป จัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (บปส.) เพื่อแข่งขันกับเอกชนในการประมูลสินทรัพย์จาก ปรส. ไปบริหารต่อ รวมทั้งจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (Asset Management Company: AMC) ของเอกชนอื่นๆ เพื่อแยกหนี้ดีและหนี้เสียในระบบออกจากกัน โดยขายหนี้เสียให้ AMC ไปบริหารต่อ ทำให้สถาบันการเงินมีหนี้เสียลดลงและสามารถทำหน้าที่ปล่อยสินเชื่อต่อไปได้

ในด้าน**ภาคธุรกิจ** รัฐและเอกชนได้ร่วมกันจัดตั้ง “คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.)” ภายใต้กรอบหลักการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อให้การปรับโครงสร้างหนี้ระหว่างธนาคารพาณิชย์และลูกหนี้เกิดขึ้นได้มากที่สุด ลูกหนี้กลับมาดำเนินธุรกิจได้เร็วและสถาบันการเงินลดภาระการกันสำรองลง ส่งผลให้หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งระบบลดลง นอกจากนี้ มีการแก้ไขและออกกฎหมายหลายฉบับเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้น โดยรวม IMF

ประเมินว่า ณ สิ้นปี 2541 ทางการไทยได้ใช้เงินเพื่อปรับโครงสร้างสถาบันการเงินไปร้อยละ 28 ของ GDP ซึ่งส่วนหนึ่งอยู่ในรูปหนี้กองทุนฟื้นฟูฯ หรือที่เรียกว่าหนี้ FIDF ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีการเก็บเงินจากสถาบันการเงินร้อยละ 0.46 ของฐานเงินฝากเพื่อชำระหนี้ดังกล่าว

การขอรับความช่วยเหลือทางการเงินนั้น IMF ได้ยื่นเงื่อนไขที่เข้มงวดเพื่อให้มั่นใจว่าไทยจะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างจริงจังและสามารถชำระหนี้ต่างประเทศได้ เช่น การจัดทำงบประมาณรายจ่ายภาครัฐแบบเกินดุล การขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 การคงอัตราดอกเบี้ยไว้ในระดับสูงชั่วคราวเพื่อรักษาเสถียรภาพของค่าเงินบาท เป็นต้น ทำให้เศรษฐกิจไทยถดถอยลง ในการประชุมครั้งต่อๆ มา ทางการไทยจึงได้เจรจากับ IMF ใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนมาตรการให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจไทย โดยลดอัตราดอกเบี้ยลงเมื่อค่าเงินเริ่มมีเสถียรภาพ ลดภาษีมูลค่าเพิ่มเหลือร้อยละ 7 และเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าการ**แก้ไขวิกฤตและปัญหาต่างๆ** ต้องมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับการดำเนินนโยบายให้ยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. 20 ปีของการปรับโครงสร้างเชิงสถาบัน

หลังจากผ่านช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อจากวิกฤตการณ์ปี 2540 ระบบการเงินของไทยได้ก้าวเข้าสู่ช่วงของการ**ปรับโครงสร้างเชิงสถาบัน (Institutional Reform) ขนานใหญ่** ทั้งโครงการปรับองค์กร (Modernisation Programme) ของ ธปท. การจัดระเบียบสถาบันการเงินด้วยจุดเปลี่ยนสำคัญคือจัดทำ “แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน” ขึ้นในปี 2547 การจัดการความผันผวนของเงินทุนเคลื่อนย้าย งานผลักดันแก้ไขกฎหมายการเงินที่เกี่ยวข้อง และการประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น เพื่อฟื้นฟูความเสียหายและสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนจากทั้งในและต่างประเทศ โดยยึดหลัก “**ธรรมาภิบาล**”

² ประเทศไทยเข้าโครงการของ IMF ในวันที่ 14 สิงหาคม 2540 มีระยะเวลาเบิกถอน 34 เดือนจนถึงวันที่ 19 มิถุนายน 2543 และเริ่ม

คืนเงินกู้ให้ IMF และประเทศต่างๆ ในเดือนพฤศจิกายน 2543 และชำระคืนจนหมดในเดือนกรกฎาคม 2546 ซึ่งเร็วกว่าที่กำหนดไว้ 2 ปี

(Good Governance) ที่มีองค์ประกอบหลัก คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) การมีกฎกติกาที่ชัดเจน (Predictability) และการมีส่วนร่วม (Participation) สรุปการปรับโครงสร้างเชิงสถาบันที่สำคัญมีดังนี้

3.1 การปรับโครงสร้างองค์กรเป็น “ธปท. ยุคใหม่”

ตั้งแต่ปี 2542 ธปท. ปรับปรุง “โครงสร้างองค์กร” ระบบการทำงาน กำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มีเป้าหมายและกำหนดเวลาชัดเจน และปรับวัฒนธรรมและค่านิยมองค์กร เพื่อสร้างความไว้วางใจจากสาธารณชน (Public Trust) ที่มีต่อ ธปท. ให้กลับคืนมาดังเดิม โดยมุ่งให้กระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายมีความรอบคอบ ความรอบด้าน ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ เป็นอิสระจากการเมืองภายใต้กรอบการกำกับดูแลที่ชัดเจน ภายใต้เจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ธปท. ปี 2551 ที่ได้กำหนดความเป็นอิสระของธนาคารกลาง (Central Bank Independence) และการปฏิบัติหน้าที่รักษาเสถียรภาพทางการเงินและระบบสถาบันการเงินให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดระบบตรวจสอบและถ่วงดุล (Checks and Balances) ในการทำงานทุกระดับเพื่อความโปร่งใส มีคณะกรรมการที่จะตัดสินใจนโยบายสำคัญทั้ง 3 ด้าน คือ คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) คณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงิน (กนส.) และคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ซึ่ง

มีผู้ทรงคุณวุฒิหลากหลายจากภายนอก ธปท. เข้าร่วมในแต่ละคณะ ปัจจุบัน ธปท. มีกระบวนการรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคธุรกิจและประชาชนผ่านช่องทาง Business Liaison Program (BLP) หรือการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ก่อนออกกฎระเบียบใหม่ ซึ่งสะท้อนหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ภายใต้อัตลักษณ์

3.2 การเปลี่ยนกรอบการดำเนินนโยบายการเงินมาเป็น “การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ”

ในเดือนพฤษภาคม 2543 ธปท. ได้เปลี่ยนกรอบการดำเนินนโยบายการเงินเป็นการกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อแบบยืดหยุ่น (Flexible Inflation Targeting) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายรักษาเสถียรภาพด้านราคาหรือดูแลอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในเป้าหมายที่กำหนด เพื่อเอื้อให้เศรษฐกิจเติบโตตามศักยภาพในระยะยาว กรอบการดำเนินนโยบายการเงินแบบใหม่นี้มีเป้าหมายชัดเจน มีกระบวนการตัดสินใจที่รอบคอบและโปร่งใส ให้มีความสำคัญกับการสื่อสารและสร้างความเข้าใจต่อสาธารณชน และภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแบบยืดหยุ่นนี้ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแบบมีการจัดการ (Managed Float) ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนถูกกำหนดโดยกลไกตลาดตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดเงินตราในประเทศและต่างประเทศ และ

* Source: [Image online] Available at <https://www.stlouisfed.org/in-plain-english/conclusion>

เคลื่อนไหวขึ้นลงตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสามารถทำหน้าที่รองรับความผันผวน (Shock Absorber) จากปัจจัยภายนอกประเทศได้

ในปัจจุบัน กนง. มีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ธปท. 4 คน จากกรรมการทั้งหมด 7 คน จะประชุมร่วมกันทุก 6-8 สัปดาห์ เพื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย โดยมี “เป้าหมายอัตราเงินเฟ้อทั่วไป” เฉลี่ยทั้งปีที่ร้อยละ 2.5 ± 1.5 ซึ่งการกำหนดเป้าหมายนโยบายการเงินนี้ ต้องทำร่วมกับกระทรวงการคลังและอนุมัติโดยคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ กระบวนการตัดสินใจของ กนง. ไม่ได้พิจารณาเพียงอัตราเงินเฟ้อแต่จะพิจารณาครอบคลุมประเด็นเศรษฐกิจอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น การขยายตัวของเศรษฐกิจ และเสถียรภาพระบบการเงิน (Financial Stability) ภายหลังจากการประชุมตัดสินใจของ กนง. จะสื่อสารต่อสาธารณชนผ่านการแถลงข่าวและบันทึกการประชุมฉบับย่อ (Edited Minute) ซึ่งมีการเปิดเผยจำนวนคะแนนลงมติและความเห็นของกรรมการทั้งเสียงส่วนใหญ่และเสียงส่วนน้อย ขณะที่รายงานนโยบายการเงิน (Monetary Policy Report) รายไตรมาสเปิดเผยประมาณการเศรษฐกิจและเงินเฟ้อที่ กนง. ใช้ในการประชุมเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ ในช่วงปี 2543-2553 การดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีสอดคล้องกับมาตรฐานสากล (Best International Practices) อีกทั้งหากเทียบเรื่องการสื่อสารนโยบายการเงินของ ธปท. กับธนาคารกลางอื่นในภูมิภาค จะเห็นว่าไทยเป็นประเทศที่เปิดเผยมูลการดำเนินนโยบายการเงินมากที่สุดในกลุ่มนี้

3.3 มิติใหม่ของการกำกับและการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน

การเปลี่ยนแนวทางกำกับดูแลสถาบันการเงินเป็นแบบเน้นความเสี่ยง (Risk-based Supervision)

สาเหตุหนึ่งของวิกฤตปี 2540 คือเศรษฐกิจสะสมความเสี่ยงไว้มากเกินไป ธปท. จึงเปลี่ยนแนวทางการกำกับดูแลสถาบันการเงินจากเดิมที่เน้น “การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ (Compliance-based)” มาเป็น “การกำกับดูแลความเสี่ยง (Risk-based)” ที่ครอบคลุม 5 ด้าน คือ ด้านสินเชื่อ (Credit Risk) ด้าน

สภาพคล่อง (Liquidity Risk) ด้านภาวะตลาดการเงิน (Market Risk) ด้านปฏิบัติการ (Operational Risk) และด้านกลยุทธ์ (Strategy Risk) เป็นการกำกับดูแลที่มองไปข้างหน้าอย่างเป็นองค์รวม เน้นหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถาบันการเงิน มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงตามมาตรฐานสากลมาใช้ในการกำกับดูแล เช่น เกณฑ์มาตรฐาน Basel 2 และ Basel 3 มาตรการรักษาเสถียรภาพระบบการเงิน (Macroprudential Measures) การทดสอบความแข็งแกร่งของระบบการเงิน (Stress Test) เป็นต้น รวมทั้งมีการวางกลไกป้องกันและรองรับกรณีที่เกิดวิกฤต (Crisis Prevention and Resolution) เช่น สถาบันคุ้มครองเงินฝาก กรณีที่สถาบันการเงินใดปิดกิจการ ผู้ฝากเงินในสถาบันการเงินนั้นทุกรายจะได้รับเงินฝากคืนตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดอย่างรวดเร็ว (ดูบทความในกรอบ: หน่วยงานใหม่ที่เป็นรากฐานความมั่นคงของระบบการเงิน)

การปฏิรูประบบสถาบันการเงินเพื่อดูแลความมั่นคงของระบบการเงิน

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทางการและเอกชนได้ร่วมกันปฏิรูประบบสถาบันการเงินให้เข้มแข็งขึ้นเป็นลำดับ เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 (ปี 2547-2551) เน้นการปรับโครงสร้างจัดรูปแบบสถาบันการเงินให้มีความชัดเจนและลดความซ้ำซ้อนลงจากเดิมที่มีทั้งธนาคาร บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ โดยให้กลุ่มธุรกิจการเงินมีสถาบันการเงินที่รับฝากเงินเพียงหนึ่งรูปแบบ (One Presence) คือ ธนาคารพาณิชย์ (ธพ.) หรือธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย (ธย.) ที่สามารถทำธุรกรรมได้เกือบทุกประเภทเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการแข่งขันโดยไม่ติดข้อจำกัดด้านขอบเขตการประกอบธุรกิจดังเช่นที่ผ่านมา รวมทั้งสนับสนุนให้สถาบันการเงินขนาดเล็กควรรวมกันเพื่อให้มีความเข้มแข็งและเสถียรภาพมากขึ้น (Consolidation) แผนระยะที่ 2 (ปี 2553-2557) เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) ใน 3 ด้านคือ (1) การลดต้นทุนโดยเฉพาะการแก้ไข NPLs หลังวิกฤตที่ยังคงค้างอยู่ในระบบ (2) การส่งเสริมการแข่งขันและการเข้าถึงบริการทางการเงิน และ (3) การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการเงิน และปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนระยะที่ 3 (ปี 2559-2563) ที่เน้นการพัฒนาใน 4 เรื่องหลัก คือ

(1) ส่งเสริมให้สถาบันการเงินมีประสิทธิภาพและแข่งขันได้และสนับสนุนบริการทางการเงินดิจิทัล (Digitization) (2) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ผู้บริโภค (Access) (3) สร้างบริการทางการเงินระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุนเชื่อมโยงกันในภูมิภาค (Regionalisation) และ (4) มุ่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่มั่นคง (Enabler) ให้มีความสำคัญกับสมดุลระหว่างการพัฒนาและเสถียรภาพเพื่อให้ภาคธุรกิจดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน

3.4 การพัฒนาศักยภาพด้านระบบสารสนเทศเพื่อเป็นสัญญาณเตือนภัย (Early Warning)

หลังวิกฤตได้มีการจัดตั้งหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านข้อมูลของระบบการเงินไทย เช่น **เครดิตบูโร ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์** เป็นต้น ธปท. ได้ตั้งสายระบบสารสนเทศ เป็นศูนย์กลางการจัดเก็บ ประมวลผลและเผยแพร่ ปรับปรุงและพัฒนา ระบบการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล สร้างมาตรฐานการให้บริการด้านข้อมูลแก่หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับ-ส่งข้อมูล (Single Point of Contact) ในปัจจุบัน ธปท. พัฒนาข้อมูลที่ทันสมัยที่ช่วยประกอบการตัดสินใจทางนโยบาย เช่น ข้อมูลการสำรวจหนี้ต่างประเทศ ข้อมูลการสำรวจฐานะการลงทุนระหว่างประเทศ และข้อมูลลูกหนี้ SMEs เป็นต้น

นอกจากนี้ ธปท. ยังให้ความสำคัญกับสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Data Analytics) รวมทั้งจัดตั้ง “ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย” (TFIIC) เพื่อรวบรวมข้อมูลตราสารทางการเงินทั้งหมดไว้ในแหล่งเดียว ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง ธปท. ก.ล.ต. สมาคมตราสารหนี้แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.5 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน

เศรษฐกิจโลกที่เชื่อมโยงกันมากขึ้นทำให้ปัญหาของประเทศหนึ่งสามารถลามไปยังอีกประเทศหนึ่งได้รวดเร็ว (Spillover Effect) ดังนั้นการแก้ไขปัญหาวิกฤต

จำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศ และพยายามสร้างกลไกเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในภูมิภาคเอเชียมากขึ้น โดยประเทศในอาเซียน 10 ประเทศ ร่วมกับจีน ญี่ปุ่น เกาหลี (ASEAN+3) ได้ประชุมกันที่เชียงใหม่ในปี 2543 และตกลงที่จะสร้างกลไกคุ้มครองทางการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพระบบการเงินในภูมิภาค ที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า “**มาตรการริเริ่มเชียงใหม่พหุภาคี**” (Chiang Mai Initiative Multilateralisation: CMIM) วัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือในการเสริมสภาพคล่องแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาขาดดุลการชำระเงินหรือขาดสภาพคล่องเงินตราต่างประเทศระยะสั้น และลดการพึ่งพาแหล่งเงินภายนอกภูมิภาค เช่น จาก IMF ในปัจจุบัน CMIM มีวงเงินรวมทั้งสิ้น 240 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทำหน้าที่เสมือน “**ตาข่ายความมั่นคงทางการเงิน**” (Financial Safety Net) นอกจากนี้ทางการไทยได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและประเด็นเชิงนโยบายกับต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ อาทิ การตรวจสอบสุขภาพเศรษฐกิจประจำปีโดย IMF³ และ AMRO⁴ โครงการประเมินภาคการเงิน (Financial Sector Assessment Program: FSAP⁵) ซึ่งไทยได้ผ่านมาแล้วในปี 2550 และกำลังเตรียมตัวสำหรับการประเมินครั้งใหม่ที่จะมีขึ้นในปี 2562

เกือบสองทศวรรษแห่งการปฏิรูปเชิงสถาบันเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เศรษฐกิจไทย จะเห็นว่าภาคสถาบันการเงินมีความเข้มแข็งมากขึ้นเป็นลำดับ มีการปรับองค์กรและบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานสากล ปัจจุบัน สัดส่วนหนี้เสีย (NPLs) ที่เคยอยู่สูงถึงร้อยละ 45 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3 สัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 17.8 สูงกว่ามาตรฐานสากลที่ร้อยละ 8.5 และเราจะเห็นได้ว่าภาคสถาบันการเงินได้เรียนรู้ ปรับตัวสร้างความเข้มแข็งในฐานะการเงินทำให้สามารถผ่านพ้นจากวิกฤตการเงินโลกปี 2551 ได้ **ภาคธุรกิจไทยมีความเข้มแข็ง** มีกลไกการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี สะท้อนจากสัดส่วนหนี้ต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ของบริษัทจดทะเบียนที่เคยสูงถึง 5 เท่า ในช่วงวิกฤตลดลงเหลือเพียง 1.3 เท่าในปัจจุบัน

³ IMF มีการติดตามภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทศสมาชิกเป็นประจำทุกปี เรียกว่า Article IV Consultation

⁴ ASEAN+3 Macroeconomic Research Office (AMRO) เป็นสำนักงานวิจัยเศรษฐกิจของภูมิภาคอาเซียน+3 เพื่อสนับสนุนการ

ดำเนินงานของ CMIM รวมทั้งติดตามภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทศสมาชิกเป็นประจำ เรียกว่า Economic Review and Policy Dialogue (ERPD)

⁵ ดำเนินการโดย IMF และธนาคารโลก (World Bank)

(ดูตารางที่ 2 ท้ายบทความ) นอกจากนี้ ธุรกิจไทยทำธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนมากขึ้น โดยในปี 2558 ธุรกิจส่งออกขนาดใหญ่ของไทยทำสัญญาอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) มีสัดส่วนถึงร้อยละ 45 อย่างไรก็ตาม ธุรกิจขนาดเล็กทำธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงเพียงร้อยละ 26 แสดงให้เห็นว่ายังมีช่องว่างที่ทางการจะส่งเสริมให้ธุรกิจขนาดเล็กทำ

เทคโนโลยีที่พัฒนาล้ำหน้าและรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าสู่สังคมสูงอายุ และพลวัตเศรษฐกิจโลกที่เป็นแบบ “VUCA” คือ มีความผันผวนสูง (Volatility) มีความไม่แน่นอนคาดเดาได้ยาก (Uncertainty) มีความเชื่อมโยงซับซ้อน (Complexity) และไม่ชัดเจนในผลลัพธ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น (Ambiguity) ส่งผลให้การก่อตัวของวิกฤตในอนาคตอาจไม่เหมือนกับ

* Source: [Image online] Available at www.chinadaily.com.cn/business/2016-04/01/content_24224454.htm

ธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ สถาบัน Asian Corporate Governance Association ซึ่งจัดลำดับมาตรการฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดี ได้จัดให้ไทยอยู่ในอันดับที่ 2 ของอาเซียน และมีบริษัทจดทะเบียนไทยเป็นสมาชิก Dow Jones Sustainability Index จำนวนถึง 14 บริษัท แสดงถึงระดับธรรมาภิบาลของบริษัทไทยที่ดีขึ้น

4. การยืดหยุ่นท่ามกลางความไม่แน่นอนในทศวรรษหน้า

ปี 2560 ครบรอบ 20 ปีของวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 2540 และเกือบ 10 ปีหลังวิกฤตการเงินโลกในปี 2551 นับตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันนี้ ได้มีการเรียนรู้เหตุการณ์ในอดีต ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการดำเนินนโยบายการเงินและระบบสถาบันการเงินอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีความเสี่ยงในรูปแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งจาก

ในอดีต ดังนั้น ควรสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในหลากหลายมิติเพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ดังนี้

4.1 การปรับโครงสร้างเพื่อยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจไทย

ศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากปัจจัยเชิงโครงสร้าง จากมิติด้านแรงงาน ประเทศไทยได้ผ่านจุดสูงสุดของจำนวนประชากรในวัยทำงานมาแล้ว ต่อจากนี้คนวัยทำงานจะลดลงทุกปี และภายในปี 2578 ไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ คือ คน 1 ใน 5 จะอายุมากกว่า 65 ปี และไทยยังเผชิญปัญหาขาดแคลนแรงงานทั้งด้านปริมาณและด้านทักษะที่ตรงกับความต้องการ และเผชิญปัญหาประสิทธิภาพการผลิตเติบโตชะลอลงมากเมื่อเทียบกับในอดีต โดยเฉพาะ SMEs ซึ่งมีผลิตภาพต่ำกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ เศรษฐกิจไทยจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทั้งการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและ

ด้านวิจัยและพัฒนา ด้านนโยบายการพัฒนาแรงงาน กลุ่มกำลังแรงงานเดิมต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่บริษัทต้องการและทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็น สำหรับกลุ่มแรงงานในอนาคต ระบบการศึกษาของไทยควรปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับความต้องการตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป สร้างคนที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ในโลกไร้พรมแดนที่การเข้าถึงความรู้มีข้อจำกัดน้อยลง

4.2 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้โลกเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Disruptive Technology)

เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบอินเทอร์เน็ตที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ธุรกิจใหม่ๆ ที่เรียกว่าธุรกิจ “Startup” เกิดขึ้นจำนวนมาก ขณะที่ธุรกิจเดิมอาจจะแข่งขันไม่ได้และหายไป เช่น การขายของออนไลน์ทำให้ธุรกิจค้าปลีกแบบเดิมมีคู่แข่งที่ต้นทุนต่ำกว่าจำนวนมากขึ้น การเรียกกรณผ่านโทรศัพท์สมาร์ทโฟนกำลังแย่งชิงตลาดจากรถแท็กซี่แบบเดิมๆ ในหลายเมืองทั่วโลก การเกิดขึ้นของเทคโนโลยี Fintech อาทิ Blockchain ที่เป็นต้นกำเนิดของเงินดิจิทัล Bitcoin การระดมทุนจากคนจำนวนมากผ่านอินเทอร์เน็ตที่รู้จักกันว่า Crowdfunding การให้บริการธนาคารผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Banking) เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ค่านึงนำมาซึ่งโอกาส แต่อีกด้านหนึ่งก็นำมาซึ่งความเสี่ยง เช่น ในเดือนพฤษภาคม 2560 มีการระบาดของโปรแกรมเรียกค่าไถ่ข้อมูล (Ransomware) ที่ชื่อว่า WannaCry ซึ่งสามารถระบาดไปยังคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องในเครือข่ายได้เองโดยอัตโนมัติทั่วโลก และเรียกค่าไถ่เป็น Bitcoin ซึ่งไม่สามารถระบุตัวตนผู้รับเงินได้ ดังนั้น ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) จะเป็นประเด็นที่สำคัญมาก ควรมีการศึกษาและเตรียมมาตรการรองรับที่เหมาะสมพร้อมรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีดังกล่าว

4.3 การใช้นโยบายดูแลเสถียรภาพระบบการเงินควบคู่กับการดำเนินนโยบายการเงิน

วิกฤตการเงินโลกในปี 2551 แสดงให้เห็นว่าการดูแลเฉพาะอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและเงินเฟ้อไม่เพียงพอ วิกฤตเกิดขึ้นได้แม้ในสภาวะที่เศรษฐกิจขยายตัวดีและเงินเฟ้อต่ำ วิกฤตการเงินโลกครั้งที่ผ่านมา

เกิดจากการสะสมความเสี่ยงในภาคการเงินที่มีการใช้ตราสารอนุพันธ์ที่ซับซ้อนและประเมินความเสี่ยงต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (Underpricing of Risk) มีการกู้ยืมเพื่อเก็งกำไรมากเกินไป (Over-Leverage) เมื่อเกิดปัญหาความเสี่ยงเชิงระบบ (Systemic Risk) จึงสร้างผลกระทบเป็นวงกว้าง และต้องใช้เวลาเกือบสิบปีในการแก้ไขให้เศรษฐกิจโลกกลับมาขยายตัวอีกครั้ง ในกรณีของไทย เช่น อัตราดอกเบี้ยต่ำในช่วงที่ผ่านมามีจุดมุ่งใจให้เกิดพฤติกรรมแสวงหาการลงทุนที่มีผลตอบแทนมากขึ้น (Search for Yield) แต่ผลตอบแทนที่สูงขึ้นมักมาพร้อมกับความเสี่ยงที่สูงขึ้นด้วย เช่น การลงทุนใน Unrated Bond และ B/E ซึ่งมีโอกาสที่ผู้ออกตราสารจะผิดนัดชำระหนี้ได้ ดังนั้น การหาสมดุลของผลตอบแทนและความเสี่ยง การไม่ประเมินความเสี่ยงต่ำเกินไปจนกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงินจึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญ ในประเด็นนี้ ทางภาคได้ยกระดับการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินให้ดีขึ้นต่อเนื่องทั้งในระบบสถาบันการเงินและตลาดทุน รวมทั้งช่วยปรับปรุงเกณฑ์การกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์ให้ได้มาตรฐาน

4.4 ความร่วมมือในการบริหารเศรษฐกิจ (Policy Coordination) จะทวีความสำคัญมากขึ้น

เพื่อให้หน่วยงานที่ดูแลนโยบายเศรษฐกิจการเงินของประเทศบรรลุพันธกิจและความคาดหวังของสาธารณชน จำเป็นต้องรับฟังและเข้าถึงผู้คนในทุกภาคส่วน ทั้งระหว่างหน่วยงานของทางการด้วยตนเอง รวมถึงภาคธุรกิจและภาคประชาชนด้วย ทำให้ทุกภาคส่วนร่วมมือและทำงานอย่างสอดคล้องกันเพื่อนำพาประเทศไปสู่ “ความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน”

ยกตัวอย่าง กรณีของการดูแลเสถียรภาพระบบการเงิน ภายใน ธปท. มีการจัดประชุมร่วมกันระหว่าง กนง. และ กนส. เป็นประจำ เพื่อร่วมกันประเมินภาพรวมภาวะเศรษฐกิจและฐานะสถาบันการเงินเพื่อประกอบการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายสถาบันการเงิน รวมทั้งได้จัดตั้งกลุ่มเสถียรภาพระบบการเงิน (กสร.) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินทั้งหมด และในระดับความร่วมมือระหว่างองค์กร มีการจัดประชุมร่วมกันและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง ธปท. ก.ล.ต. และ คปภ. เป็นประจำ เพื่อสอดคล้องดูแล

เสถียรภาพระบบการเงิน อย่างไรก็ตาม ไรก็ดี ระบบเศรษฐกิจการเงินที่มีความเชื่อมโยงและซับซ้อนมากขึ้นทำให้การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรทวีความสำคัญขึ้นไม่เฉพาะแต่หน่วยงานทางการเงินแต่ยังรวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคประชาชน เช่น การเติบโตของการใช้งาน Mobile Banking และการโอนเงินระบบพร้อมเพย์ ทำให้ ธปท. สำนักงาน กสทช. และธนาคารพาณิชย์ ต้องทำงานประสานงานกันมากขึ้น เช่น การยืนยันตัวตนเพื่อจดทะเบียนซิมการ์ดของโทรศัพท์เคลื่อนที่ การสอบทานบัญชีเงินฝากและหมายเลขโทรศัพท์ เป็นต้น

5. บทส่งท้าย

นอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เหนือสิ่งอื่นใดทุกภาคส่วนต้องสร้างตนเองให้เข้มแข็งและยืนอยู่ได้ท่ามกลางวัฏจักรและวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งต้องอาศัยการมี “ทัศนคติและค่านิยม” เป็นรากฐานที่สำคัญทั้งในการดำเนินชีวิต การทำธุรกิจ และการดำเนินนโยบาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพรหมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทาน “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เอาไว้ซึ่งทุกภาคส่วนสามารถน้อมนำหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ไปใช้ได้ คือ “ความพอประมาณ” “ความมีเหตุผล” “การมีภูมิคุ้มกัน” ซึ่งตั้งอยู่บนเงื่อนไข 2 ประการ คือ “ความรู้” และ “คุณธรรม” ดังนั้น ในภาวะปัจจุบันที่เศรษฐกิจโลกเริ่มกลับมาขยายตัวอีกครั้งท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด (Disruptive Technology) ส่งผลให้ภูมิทัศน์ของเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นับเป็นความท้าทายของทุกภาคส่วนและทุกประเทศที่จะร่วมกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ประสบกับมรสุมเศรษฐกิจเหมือนเช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย

บทความในกรอบ: หน่วยงานใหม่ที่เป็นรากฐานความมั่นคงของระบบการเงิน

ในช่วง 20 ปีหลังวิกฤต ได้มีการก่อตั้งหน่วยงานใหม่หลายองค์กรเพื่อให้ระบบการเงินมีความมั่นคงเพิ่มขึ้น เช่น หน่วยงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านข้อมูลให้ระบบการเงินไทย หน่วยงานที่ทำหน้าที่รองรับทั้งในช่วงก่อนและหลังเกิดวิกฤต เป็นต้น เปรียบเหมือนการสร้างระบบป้องกันไฟไหม้ ทั้งระบบเตือนภัย ระบบดับเพลิงในอาคาร เตรียมรถดับเพลิงและสถานีดับเพลิงไว้ให้พร้อม อย่างไรก็ตาม การระวังป้องกันไม่ให้เกิดไฟไหม้เป็นวิธีที่ดีที่สุด ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน องค์กรสำคัญที่ตั้งใหม่หลังวิกฤต เช่น

บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด หรือเครดิตบูโร (National Credit Bureau: NCB) จัดตั้งในปี 2542 เป็นหน่วยงานกลางที่รวบรวมข้อมูลเครดิตของธุรกิจและประชาชน เพื่อให้สถาบันการเงินวิเคราะห์ก่อนให้สินเชื่อ ช่วยให้การประเมินเครดิตของผู้กู้เป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้ที่เครดิตดีสามารถขอสินเชื่อได้สะดวกในต้นทุนที่เหมาะสม และลดโอกาสเกิดหนี้เสียลง อันเป็นบทเรียนจากวิกฤตปี 2540 ที่ไม่มีข้อมูลเครดิตที่ดี การปล่อยสินเชื่อจึงเป็นไปบนพื้นฐานของข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์

สถาบันคุ้มครองเงินฝาก (Deposit Protection Agency: DPA) จัดตั้งในปี 2551 เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้ฝากเงินตามอัตราที่กำหนดไว้ เพื่อป้องกันปัญหาจรรยาวัติ (Moral Hazard) หรือการที่ประชาชนเชื่อว่าเงินฝากทั้งหมดจะได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล นอกจากนี้ DPA จะช่วยให้การปิดชำระบัญชีสถาบันการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนจะได้รับคืนเงินฝากในส่วนที่คุ้มครองไว้อย่างรวดเร็วและได้รับส่วนที่เหลือจากการชำระบัญชีในภายหลัง

ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ (REIC) จัดตั้งในปี 2547 ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลภาวะอสังหาริมทรัพย์ เผยแพร่แก่สาธารณชน ให้ผู้ร่วมตลาดทุกคนมีข้อมูลที่ครบถ้วน ป้องกันการลงทุนมากเกินไปจนอุปทานล้นเกิน หรือเกิดปัญหาฟองสบู่เหมือนช่วงก่อนวิกฤต

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Director: IOD) จัดตั้งในปี 2542 ทำหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือ “ธรรมาภิบาล” โดยพัฒนากรรมการบริษัทให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล อันจะทำให้ตัวบริษัทดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างมั่นคง

บริษัทบริหารสินทรัพย์ (Asset Management Company: AMC) AMC ต่างๆ ถูกจัดตั้งขึ้นหลังช่วงวิกฤต 2540 มีทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐ เช่น บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (บปส.) หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ซึ่งยุติบทบาทไปแล้วทั้ง 2 แห่ง และที่เป็นบริษัทเอกชน เช่น บริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ (บสภ.) AMC มีวัตถุประสงค์เพื่อรับซื้อหนี้เสียจากสถาบันการเงินมาติดตามหนี้ รวมทั้งปรับโครงสร้างหนี้เพื่อให้ลูกหนี้สามารถกลับมาดำเนินงานต่อและชำระหนี้ได้

คลินิกแก้หนี้ เป็นโครงการที่จัดตั้งในปี 2560 และดำเนินงานโดยบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท มีวัตถุประสงค์ให้ลูกหนี้รายย่อยนำหนี้ครัวเรือนจากหลายสถาบันการเงินมารวมศูนย์ในที่เดียว เพื่อให้ลูกหนี้สามารถแก้ปัญหาหนี้ได้อย่างเป็นระบบและสถาบันการเงินได้รับชำระหนี้คืนโดยมีต้นทุนการติดตามหนี้ลดลง

บรรณานุกรม

กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (2558), 30 ปี กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน, กรุงเทพมหานคร: กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน.

คณะกรรมการศึกษาและเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบการเงินของประเทศ (2541), รายงานผลการวิเคราะห์และวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ, กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2545), 60 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2547), แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน, ข่าวธนาคารแห่งประเทศไทย 1/2547, 7 มกราคม.

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552), แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2, ข่าวธนาคารแห่งประเทศไทย 54/2552, 4 พฤศจิกายน.

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2557), นโยบายการเงินกับพันธกิจรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและทั่วถึง, พระสยาม, มกราคม-กุมภาพันธ์, 27-29.

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2557), 72 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559), แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 3, ข่าวธนาคารแห่งประเทศไทย 11/2559, 22 มีนาคม.

ธาริษา วัฒนเกส (2549), สู่หนึ่งทศวรรษหลังวิกฤตเศรษฐกิจ: ได้เรียนรู้และปรับปรุงอะไรบ้าง?, เอกสารประกอบการนำเสนอสัมมนาวิชาการประจำปีสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 9 ธันวาคม.

บุญลภ ภูสุวรรณ, ปกป้อง จันวิทย์, ภาวิน ศิริประภาณกุล (2556), 15 ปี วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 ประเทศไทยอยู่ตรงไหน, กรุงเทพมหานคร: สำนักข่าวไทยพับลิกา.

วิโร ไสนดิประภพ (2560), คณะกรรมการบริษัทกักการขับเคลื่อนประเทศไทย, สุนทรพจน์ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 29 พฤษภาคม.

ASEAN+3 Macroeconomic Research Office (2017), ASEAN+3 Region 20 Years after the Asian Financial Crisis, in *ASEAN+3 Regional Economic Outlook 2017*, 40-60, Singapore: ASEAN+3 Macroeconomic Research Office.

Chantapong, Saovanee (2005), Policy Oriented Survey on the 1997 Thai Crisis: Description and

Consequences for the Banking Sector, in *Banks, Financial Development and Regional Growth*, Frankfurt am Main: Peter Lang.

Reinhart, C. M., Rogoff, K. S. (2009), *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Santiphob, Veerathai (2017), *The Role of Finance and Banking for the Prosperity of Asia*, Speech at IIF lunch seminar during 50th Anniversary ADB Annual Meeting, 6 May.

บทความนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยคำแนะนำและความช่วยเหลือจากคุณจาดุรงค์ จันทรัมย์ ดร.ดอน นาครทรรพ ดร.พรเพ็ญ สดศรีชัย คุณจันทวรรณ สุจริตกุล คุณสุพัฒน์พงษ์ นาวาร์ตน์ ดร.ขจร ธนะแพสย์ คุณอลิศรา มหาสันตนะคุณพรวิภา ตั้งเจริญมั่นคง คุณปวีรพรต กนิษฐะเสน คุณอโนทัย พุทธารี และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องที่ช่วยให้งานนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คณะผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ หากบทความนี้มีข้อบกพร่องประการใด คณะผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

Contact Authors :

ดร. เสาวณี จันทะพงษ์
ผู้เชี่ยวชาญอาวุโสด้านแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค
ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค
สายนโยบายการเงิน
SaovaneC@bot.or.th

นายนิธินสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์
เศรษฐกรอาวุโส
ฝ่ายนโยบายการเงิน
สายนโยบายการเงิน
NitisanP@bot.or.th

ตารางที่ 1: ข้อมูลเงินกู้เพื่อเพิ่มสภาพคล่องเงินสำรองระหว่างประเทศในช่วงวิกฤตปี 2540

(หน่วย: พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ผู้ให้กู้	วงเงิน	เบิกใช้จริง
IMF	4.0	3.24
ญี่ปุ่น (ให้ผ่าน JBIC)	4.0	3.48
จีน ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์ ออสเตรเลีย (ประเทศละ 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	5.0	5.34
บรูไน เกาหลี แคนาดา (ประเทศละ 0.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	1.5	
รวม	14.5	12.06

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 2: ข้อมูลเศรษฐกิจไทยที่สำคัญในช่วง 20 ปี

พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น)	สิ้นปี 2540	สิ้นปี 2559
GDP (CVM method) (ร้อยละจากปีก่อน)	-2.8	3.2
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละจากปีก่อน)	5.64	0.19
อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อดอลลาร์ สรอ.)	47.25	35.82
เงินสำรองระหว่างประเทศ	27.0	171.9
ภาวะซื้อขยาล่วงหน้า (Net Forward Position)	(-18.0)	(25.8)
ดุลบัญชีเดินสะพัด (ร้อยละต่อ GDP)	-3.1 (-2.0)	46.8 (11.5)
ดุลการชำระเงิน	-10.6	12.8
หนี้ต่างประเทศ (ร้อยละต่อ GDP)	109.3 (69.9)	131.4 (32.5)
หนี้ต่างประเทศระยะสั้น	38.3	52.8
NPL ratio ของสถาบันการเงิน ^{1/} (ร้อยละต่อสินเชื่รวม)	45.0 ^{2/}	2.95
D/E ratio ของภาคธุรกิจ ^{3/} (เท่า)	5.0	1.3
ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ (SET Index) ^{4/} (ดัชนี)	372	1,542

หมายเหตุ:

1/ ธนาคารพาณิชย์ (ธพ.) และ บริษัทเงินทุน (บง.)

2/ ข้อมูล NPL ณ สิ้นปี 2541 โดย ธพ. มี NPL 42.9% และ บง. มี NPL 70.2%

3/ ธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (SET) ซึ่งไม่รวมสถาบันการเงิน คำนวณด้วยวิธีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weighted average)

4/ ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีฐานเดิมที่ 100 จุด นับแต่เดือนเมษายน 2518

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย